

ЗАСТОСУВАННЯ МОРФОМЕТРИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ *DROSOPHILA MELANOGASTER* MEIG. ДЛЯ БІОІНДИКАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТЕХНОГЕННО ТРАНСФОРМОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

Легета У.В.

Україна, м. Чернівці,

Чернівецький національний університет

імені Юрія Федьковича

Работа посвящена изучению изменений морфологической структуры элементарных популяций *Drosophila melanogaster* Meig. техногенно трансформированных территорий г. Черновцы. Полученные результаты анализа свидетельствуют об эффективном использовании показателя динамики морфологической структуры популяции данного вида организмов при проведении биоиндикационных исследований.

Drosophila melanogaster Meigan більше відома як класичний об'єкт генетичних досліджень. Натомість ті переваги, які забезпечили її високу популярність в генетиці, цілком збігаються з критеріями, які висуваються прикладною екологією до видів-біоіндикаторів. В екологічних дослідженнях *D. melanogaster* використовувалась лише як біотестер, тобто як модельний об'єкт для оцінки стану окремих елементів довкілля виключно в лабораторних умовах [1]. Викладене засвідчує, що *D. melanogaster* практично не використовувалась як біоіндикатор техногенно трансформованих територій.

Метою роботи було проаналізувати біометричні показники елементарної популяції плодової мушки *D. melanogaster* в межах відібраних промислових зон (ПЗ) підприємств м. Чернівці. В якості морфометричних параметрів використовували довжину та ширину голови (ДГ і ШГ), грудей (Дгр і Шгр) та черевця (ДЧ і ШЧ); довжину крил (ДКр), третьої пари кінцівок (ДКн) та загальну довжину тіла (ДТ). Вимірювання проводились з урахуванням статі, за спеціально розробленою модельною схемою. Як техногенно трансформовані були обрані ПЗ наступних підприємств Центральноміського ландшафтного району міста [2]: м'ясокомбінату, харчосмакової фабрики, меблево-обробного комбінату, гумовзуттєвої фабрики "Розма", цегельних заводів № 1 та № 3 і машинобудівного заводу. Перевищення ГДК шкідливих речовин у ПЗ серед обраних підприємств даного району засвідчено даними Державного управління екології та природних ресурсів у Чернівецькій області. Як контроль був обраний еталонний біотоп

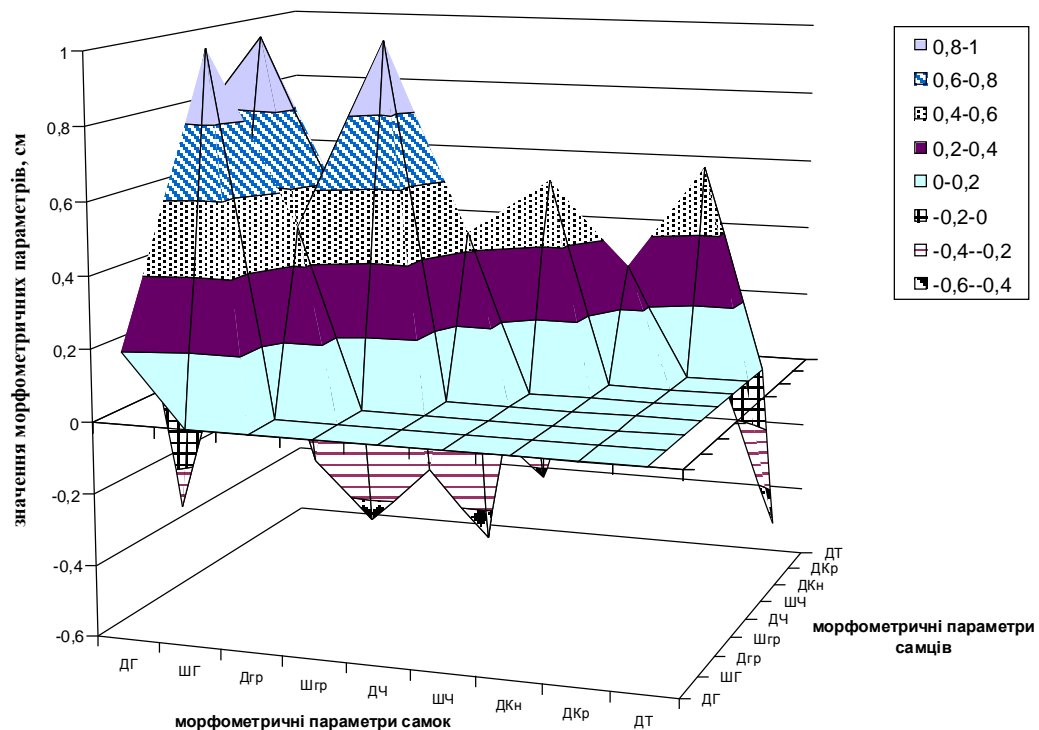
парку культури та відпочинку ім. Т. Шевченка – рекреаційної зони, розміщеної на території даного ландшафтного району.

Збір матеріалу проведено протягом червня – вересні 2006 року. Статистична обробка даних проводилась з використанням прикладної програми „STATISTICA for WINDOWS 6.0”.

Результати проведеного кореляційного аналізу морфометричних показників у самок *D. melanogaster* вказують на існування високого достовірного зворотного кореляційного зв'язку між показниками ДГ і ДЧ та ДГ і ДКр, для яких парні коефіцієнти кореляції становлять відповідно – 0.90 та – 0.88 (при імовірності $p = 95\%$). Існує також прямий високий кореляційний зв'язок між показниками ДЧ і ДКр у самок (0,89) та ряду показників у самців *D. melanogaster*: ШГ і Шгр, ШГ і ДКн та Шгр і ДКн (1,00); Дгр і ДЧ, ДЧ і ДТ (0,92) та Дгр і ДТ (0,91); ШГ і ДЧ, Шгр і ДЧ, ДЧ і ДКн (0,83) та ДГ і ШЧ (0,80) (при імовірності $p = 95\%$).

Між морфометричними показниками Дгр і ДЧ, ШЧ і ДКн та ДКр і ДТ у самок та між Дгр і ДКр, ДКр і ДТ (0,75), ШГ і ДТ, Шгр і ДТ, ДКн і ДТ (0,73), й ДКн і ДКр та ШГ і ДКр (0,70) у самців отримано середнього рівня зв'язок при $p = 90\%$.

На рис. 1 представлено результати проведеного множинного кореляційного аналізу.

Рис. 1. Кореляційний аналіз морфометричних параметрів самок і самців *D. melanogaster* ПЗ елементарних популяцій техногенно трансформованих територій м. Чернівці

Множинний кореляційний аналіз вказує на підсилення зв'язку у самок та самців за показниками Шгр (♀) та ДГ (♂), та між Шгр (♀) і ШГ (♂) (рис.1).

Отже, виявлено специфічність зміни досліджуваних показників у особин обох статей в залежності від урбоекотопу. Серед досліджуваних морфометричних показників більшу варіабельність виявлено для ДГ, ДЧ та ДКр як у самок, так і у самців. Крім того, для останніх це справджується і у відношенні до ознак ширини голови та грудей. На основі проведеного аналізу, який засвідчує високу чутливість ряду вищезазначених морфометричних ознак *D. melanogaster* до змін навколишнього середовища, вважаємо доцільним використання показників ДГ, Дгр, ДТ, ДКр та ДКн у обох статей, а також ШГ та Шгр у самців даного виду в якості біоіндикаційних ознак у подальшій роботі.

Список літературних джерел.

1. Гречаний Г.В., Ермаков Е.Л., Сосунова И.А. Фенотипическая и генотипическая структура природной популяции дрозофилы по счётным морфологическим признакам и её сезонное изменение //Генетика, 1998. – Т.34, №12.– С.1619-1621.
2. Гуцуляк В.М. Ландшафтно-геохімічна екологія: Навч. посібник. – Видання 2-е, доповнене. – Чернівці: Рута, 2001. – 225 с.
3. Макаров К.В., Егоров С.Л. Жизненные формы рода *Carabus* (L.) Thoms (Coleoptera, Carabidae) //Экология жизненных форм почвенных и наземных членистоногих: Межвузовский сборник научных трудов. - М.: МГПИ, 1986. – С.10 - 25.